

Handläggare
Ulf Eiderbrant

Datum
2015-03-18

Diarienummer
SCN-2015-0043

Socialnämnden

Remissvar: ändring av lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler.

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslås besluta

att avge yttrande till Socialdepartementet enligt upprättat förslag.

Sammanfattning

Lagen om utbyte av sprutor och kanyler ger landstingen möjlighet att bedriva en sprututbytesverksamhet för injektionsmissbrukare av narkotika. Verksamhetens ändamål ska vara att minska smittspridning av blodburna infektioner men ska också ha ett motiverande innehåll med hjälp för missbrukaren att komma ifrån missbruket. Socialdepartementet föreslår nu en mindre förändring av lagen där kravet på att de sprutor och kanyler som lämnas ut till missbrukaren ska vara märkta. Förändringen av lagstiftningen är en anpassning till sjukvårdens praktiska svårigheter med att kunna tillgodose kravet med märkta sprutor. Förvaltningen bedömer att den föreslagna lagändringen inte förändrar innehållet i en sprututbytesverksamhet och inte heller påverkar möjligheterna att hjälpa den enskilde missbrukaren att komma ifrån sitt missbruk.

Beslutsunderlag

Förvaltningens förslag på yttrande daterat 2015-03-18.

Socialförvaltningen

Jan Holmlund
direktör

Handläggare
RegistratorDatum
2014-12-22Diarienummer
KSN-2014-0005Uppsala Kommun
Socialnämnden

2015 -01- 0 2

Dnr. ~~SN~~ 2015-0042
Handl:

Nämnden för hälsa, vård och omsorg

UPPSALA KOMMUN
OMSORGSNÄMNDEN

2015 -01- 0 2

dnr

bilaga

Socialdepartementets remiss Förslag till lag om ändring i lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler överlämnas till **Nämnden för hälsa, vård och omsorg** för handläggning och besvarande å kommunens vägnar.

Med vänliga hälsningar

Per Davidsson
Kanslichef

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

Lina Pastorek

Telefon 08-4055121

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler

Remissinstanser:

1. Justitieombudsmannen
2. Hovrätten över Skåne och Blekinge
3. Lunds tingsrätt
4. Rikspolisstyrelsen
5. Åklagarmyndigheten
6. Socialstyrelsen
7. Läkemedelsverket
8. Folkhälsomyndigheten
9. Inspektionen för vård och omsorg
10. Stockholms läns landsting
11. Skåne läns landsting
12. Göteborgs läns landsting
13. Stockholms kommun
14. Lunds kommun
15. Malmö kommun
16. Helsingborgs kommun
17. Kristianstads kommun
18. Kalmar kommun
19. Örebro kommun
20. Piteå kommun
21. Uppsala kommun
22. Östersunds kommun
23. Sveriges Kommuner och Landsting
24. Smittskyddsläkarförbundet
25. Svensk förening för beroendemedicin
26. Svenska infektionsläkarförbundet
27. Sveriges läkarförbund

28. IOGT-NTO
29. Verdandi
30. Riksförbundet narkotikafritt samhälle (RNS)
31. Centraförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)
32. Riksförbundet för hjälp åt narkotika- och läkemedelsberoende (RFHL)
33. Svenska brukarföreningen (SBF)

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet senast den 30 mars 2015 i elektronisk form och då både i word- och pdf-format. Ange vårt diarienummer.

Remissvaren ska skickas till följande e-postadresser:
s.registrator@regeringskansliet.se och s.fst@regeringskansliet.se

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria *Svara på remiss – hur och varför* (SB PM 2003:2). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Kristina Reinholdsson
Ämnesråd

Kopia till

Riksdagens utredningstjänst

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

Kansliråd

Lina Pastorek

Telefon 08-4055121

E-post lina.pastorek@regeringskansliet.se

Remisspromemoria om ändring av lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler.

Härigenom föreskrivs att 6 § lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 §

En spruta eller en kanyl får lämnas ut av landstinget endast om en begagnad spruta eller kanyl samtidigt lämnas in. Utlämnande får dock ske om det finns särskilda skäl till varför motsvarande begagnade sprutor och kanyler inte kan lämnas in.

Sprutor och kanyler som lämnas ut skall vara märkta på ett sådant sätt att det går att fastställa ursprunget.

Sprutor eller kanyler får lämnas ut endast till den som har fyllt 20 år. Utlämnande får ske endast vid personligt besök.

Endast personer som kan anses bosatta i ett landsting som har beviljats tillstånd får delta i sprututbytesverksamhet i det landstinget.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

Sammanfattning

I 6 § lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler fastslås att "sprutor och kanyler som lämnas ut skall vara märkta på ett sådant sätt att det går att fastställa ursprunget". Efter tillsyn av sprututbytesverksamheten i Malmö och Lund inkom Socialstyrelsen med en skrivelse till Socialdepartementet (2009-03-17) om att lagens krav inte är ändamålsenligt och därför borde utgå ur regelverket. Socialdepartementet remitterade 2009 Socialstyrelsens skrivelse som tillstyrktes av merparten remissinstanser (S2009/2928/FST). Efter beredningen av frågan har sprututbytesverksamheter i Helsingborg, Kristianstad, Kalmar och Stockholm tillkommit. Eftersom beredningsunderlaget är gammalt och nya verksamheter tillkommit remitteras frågan igen under en kortare period. Regeringens avsikt är att hantera frågan under 2015.

Bakgrund

Fram till 2006 bedrevs sprututbytesverksamhet som försöksverksamhet i Sverige. Ett flertal utredningar och utvärderingar genomfördes innan regeringen fattade beslut om propositionen 2005/06:60 Nationell strategi mot hiv/aids och vissa andra smittsamma sjukdomar. I propositionen föreslogs lagen om sprutor och kanyler som reglerar sprututbytesverksamhet för personer med intravenöst narkotikamissbruk. Alla landsting har sedan dess möjlighet att bedriva sprututbytesverksamhet efter det att tillstånd meddelats av Inspektionen för vård och omsorg. Det är således landstingen som är huvudmän. Socialstyrelsen har meddelat kompletterande föreskrifter (SOF2007:2) om utbyte av sprutor och kanyler till personer med intravenöst narkotikamissbruk med anvisningar om ansökningsförfarande, krav på bemanning, rutiner, dokumentation och återrapportering. Det primära målet med sprututbytesverksamhet enligt lagstiftningen är att förebygga spridning av hiv och andra smittsamma sjukdomar. För att vara förenlig med en restriktiv narkotikapolitik ska verksamheterna också innehålla rådgivande samtal i samband med testning i syfte att motivera deltagarna till att genomgå frivillig behandling av missbruket eller beroendet. Därför har sprututbytesverksamheten inte reglerats i smittskyddslagen (2004:168) utan fått en egen lagstiftning som tydliggör betydelsen av samverkan mellan de olika huvudmännen kommun och landsting samt ställer krav på att det ska finnas såväl infektionsmedicinsk som beroendemedicinsk och psykosocial kompetens hos personalen vid de olika verksamheterna.

I lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler föreskrivs att de sprutor och kanyler som hanteras inom sprututbytesverksamheterna ska vara märkta på ett sådant sätt att det går att fastställa ursprunget. I januari 2009 genomförde Socialstyrelsen en tillsyn av sprututbytesverksamheterna i Malmö och Lund och fann då att det inte varit möjligt att från

tillverkare tillhandahålla separata serier av sprutor och kanyler med särskild märkning. Socialstyrelsen bedömde att det inte varit möjligt att uppbringa sprutor och kanyler med särskild märkning och att lagens krav inte var ändamålsenligt och därför borde upphävas. Socialstyrelsen inkom 2009 med en skrivelse till Socialdepartementet som remitterades i maj 2009. Stöd fanns för att gå vidare med Socialstyrelsens förslag. 35 av 44 remissinstanser svarade och en övervägande majoritet tillstyrkte förslaget.

År 2011 inkom slutrapporten från missbruksutredningen till Socialdepartementet, Bättre insatser vid missbruk och beroende (SOU 2011:35). I utredningen uppmärksammades inte frågan om märkning av kanyler och sprutor.

Sedan frågan remitterades 2009 har verksamheter startat i Kalmar, Helsingborg, Kristianstad och Stockholm. Ansvaret för tillståndsgivning och tillsyn för sprututbytesverksamheter har övergått från Socialstyrelsen till Inspektionen för vård och omsorg. Ansvaret för föreskrifter om sprututbyte ligger dock kvar på Socialstyrelsen.

Nuvarande reglering om krav på märkning

Sprututbytesverksamheter regleras idag av lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler. Socialstyrelsen har meddelat kompletterande föreskrifter (SOF2007:2) om utbyte av sprutor och kanyler till personer som missbrukar narkotika, uppdaterade 2013. Sprututbyten är i huvudsak verksamheter som syftar till att förebygga spridning av hivinfektion och andra blodburna infektioner bland personer som missbrukar narkotika.

Problem med nuvarande reglering

I det underlag som Socialstyrelsen inkom med till Socialdepartementet 2009-03-17 framgår att Socialstyrelsen förordar att lagens krav på märkning av sprutor och kanyler inte är ändamålsenligt och därför bör utgå ur regelverket. Socialstyrelsen genomförde 2009 en tillsyn av sprututbytesverksamheterna i Malmö och Lund och bedömde då att Socialstyrelsens föreskrifter (2007:2) om utbyte av sprutor och kanyler till personer som missbrukar narkotika hade integrerats i verksamheternas rutiner. Socialstyrelsen fann dock med anledning av granskningen skäl för att begära en ändring av de regler i 6 § i lagen (2006:323) som ställer krav på att sprutor och kanyler som lämnas ut skall vara märkta på ett sådant sätt att det går att fastställa ursprunget. Det hade såväl i tillståndsansökan från Skåne läns landsting som vid tillsynen framkommit att det inte varit möjligt att från tillverkaren tillhandahålla separata serier av sprutor och kanyler med särskild märkning. Att på mottagningen manuellt genomföra märkning av injektionsverktygen hade inte bedömts vara genomförbart med hän-

syn till att steriltförpackningar då behövde brytas, vilket inte var ändamålsenligt vare sig av arbetsmiljöskäl eller ur smittskyddssynpunkt, med tanke på stickrisken respektive kontamineringen av injektionsverktygen vid märkningshanteringen. Socialstyrelsen framhöll även att besökarna lämnar in begagnade injektionsverktyg genom att placera dem på en särskild bricka under personalens överseende varefter de räknas och noteras i patientjournalen. Personalen hanterar aldrig använda injektionsverktyg eftersom det skulle innebära en väsentlig smittrisk med hänsyn till förekomsten av blodburna infektioner bland besökarna. Ett försök att under 2007–2008 låta besökaren utföra egen märkning med klisteretiketter hade inte gett avsedd effekt och försvårade den administrativa hanteringen.

Sedan 2009 har sprututbytesverksamheter öppnat i Helsingborg, Kristianstad, Kalmar och Stockholm. Verksamheterna har i sina årliga redovisningar och vid inspektioner av Inspektionen för vård och omsorg som sedan 2012 tagit över tillsynen för verksamheten från Socialstyrelsen, rapporterat liknande problem som Malmö och Lund. Enligt rapporterna kan utläsas att frekvensen för återlämnande av sprutor och kanyler är hög i alla verksamheter, mellan 94–98 procent av alla sprutor och kanyler återlämnas.

Förslag om ändring av lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler

Promemorians förslag: Bestämmelsen om märkning av kanyler och sprutor i § 6 i lag (2006:323) om sprutor och kanyler avskaffas.

Skälen för promemorians förslag: Socialdepartementet bedömer att nuvarande reglering i § 6 i lag (2006:323) om sprutor och kanyler inte är ändamålsenlig och föreslår att kravet på särskild märkning av sprutor och kanyler tas bort.

Konsekvenser av förslagen

Socialdepartementet bedömer att förslaget inte innebär några utökade skyldigheter för kommuner, landsting eller enskilda eller att det får några ekonomiska konsekvenser. Förslaget bedöms inte påverka det kommunala självstyret. Socialdepartementet bedömer vidare att förändringen inte innebär att lagens syfte förändras eller att det finns risk för läckage från verksamheten till en illegal marknad.

Ikraftträdande

Förslaget är att förändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Författningskommentar

Paragrafens *andra stycke* upphävs med anledning av att märkningskravet på sprutor och kanyler inom sprututbytesprogrammet tas bort.

Handläggare
Ulf Eiderbrant

Datum
2015-03-18

Diarienummer
SCN-2015-0043

Yttrande s2014/8883/FST
Socialdepartementet
s.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande – Remisspromemoria om ändring av lagen (2006:323) om utbyte av sprutor och kanyler.

Kommunstyrelsen i Uppsala kommun har gett Socialnämnden i uppdrag att besvara inkommen remiss å kommunens vägnar.

Lagen om utbyte av sprutor och kanyler

Sedan 2006 har alla landsting möjlighet att bedriva sprututbytesverksamhet efter tillstånd av Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Sprututbytesverksamheten riktar sig till personer med ett intravenöst narkotikamissbruk och syftar till att minska spridningen av hivinfektioner och andra blodburna infektioner. Enligt lagen ska verksamheten arbeta för att motivera missbrukaren till att ta emot vård och behandling för sitt missbruk.

Förslag till lagändring

I nuvarande lagtext ställs krav på att landstinget ser till att de sprutor och kanyler som lämnas ut till missbrukaren är märkta på ett sådant sätt att det går att fastställa ursprunget. Socialdepartementet beskriver i remisspromemorian att det kravet inte är ändamålsenligt och föreslår därför att det tas bort. Det har visat sig svårt praktiskt för landstingen att ordna med en märkning av sprutor och kanyler med anledning av att de lämnas ut i sterila förpackningar. Från leverantörerna har man inte kunnat få separata serier av sprutor och kanyler med särskild märkning. I övrigt föreslås inga ändringar i kraven om hur utlämning av sprutor och kanyler ska gå till.

Bedömning

Socialnämnden gör bedömningen att den föreslagna lagändringen i sak inte förändrar innehållet i en sprututbytesverksamhet eller med möjligheterna att hjälpa den enskilde missbrukaren att komma ifrån sitt missbruk.

Socialnämnden

Ilona Szatmari Waldau
Ordförande

Ann-Chatrin Eriksson
Sekreterare